

Status 2002

over arbejdet med uddannelsesplan

ved Center for Selvmordsforskning

pr. 1. august 2002

Status over arbejdet med uddannelsesplanen pr. 1. august 2002

Uddannelsesplanen (juni 2001), som er udarbejdet for Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord af centerleder ved Center for Selvmordsforskning, afvikles over en periode på 3 år, dvs. ind til 1. september 2004. Til udmøntning af uddannelsesplanen er der foreløbigt bevilget økonomisk tilskud frem til udgangen af 2003. Tilskuddet er på kr. 2.956.000,- til dækning af aktiviteter i forbindelse med uddannelsesplanen og løn til uddannelses- og udviklingskonsulent.

Den foreliggende statusrapport dækker perioden fra uddannelses- og udviklingskonsulentens tiltrædelse pr. 1. september 2001 frem til 1. august 2002. Uddannelses- og udviklingskonsulenten er i samarbejde med centerlederen ved Center for Selvmordsforskning ansvarlig for gennemførelsen af uddannelsesplanen. Arbejdet med planen forløber planmæssigt i forhold til indhold, dog er der sket en tidsmæssig forskydning af enkelte, planlagte aktiviteter, og budgetrammen er langt fra opbrugt. Vi vil derfor søge Den Sociale Sikringsstyrelse om, at uforbrugte midler overflyttes til næste års budget.

Nedenfor følger en redegørelse over:

- A. Status over arbejdet pr. 1. august 2002
- B. Planer for arbejdet frem til 1. august 2003

A. Status over arbejdet pr. 1. august 2002

1. Grunduddannelserne

Seminar

Der har i marts 2002 været afholdt seminar i selvmordsforebyggende undervisning for uddannelsesansvarlige og undervisere på de grunduddannelser, som på forhånd var prioriterede af Referencegruppen og Center for Selvmordsforskning, nemlig: sygeplejerskeuddannelsen, folkeskolelæreruddannelsen og folkesundhedsvidenskab samt social- og sundhedsuddannelserne og pædagoguddannelsen. (Se bilag A)

Forsøgs- og udviklingsarbejde

Formålet med seminaret var at igangsætte et forsøgs- og udviklingsarbejde i tre SafeComm-amter (Fyns Amt, Vejle Amt og Viborg Amt) med henblik på, at selvmordsforebyggende undervisning på længere sigt kan blive varigt implementeret i de respektive grunduddannelser.

De inviterede uddannelsesinstitutioner fik i maj tilsendt ansøgningsskema, vejledning og inspirationsmateriale til det foreliggende forsøgs- og udviklingsarbejde. Der er i 2002 afsat kr. 400.000,- til forsøgs- og udviklingsarbejde på uddannelsesplanens budget. Pengene fordeles i to runder, dog således at eventuelle overskydende beløb fra 1. runde overføres til 2. runde.

1. runde resulterede i to ansøgninger, hvoraf den ene har fået afslag, da kravene til støtte ikke var opfyldte. 5 institutioner har foreløbig tilkendegivet, at de har til hensigt at søge til 2. runde, der har frist pr. 15. september.

Følgegruppe

14. august er der indkaldt til det første følgegruppemøde i forbindelse med forsøgs- og udviklingsarbejdet samt implementering af selvmordsforebyggende undervisning på grunduddannelserne. Til

mødet er inviteret repræsentanter fra Undervisningsministeriet, Ledersammenslutningen af skoleledere for Social- og Sundhedsskolerne, Sygeplejeskolernes Rektorforening, Pædagogseminariernes Rektorforsamling, Lærerseminariernes Rektorforsamling, Institut for Folkesundhedsvidenskab (såvel fra Syddansk Universitet i Esbjerg som fra Københavns Universitet), de tre SafeComm-amter og Amtsrådsforeningen. Derudover vil centerleder ved Center for Selvmordsforskning, én af uddannelsesplanens to evaluatore samt uddannelses- og udviklingskonsulenten deltage i mødet.

Følgegruppens kommissorium er at:

1. Følge og kommentere forsøgs- og udviklingsarbejdet med selvmordsforebyggende undervisning på grunduddannelserne.
2. Vejlede og rådgive mht. hvordan implementeringen mest hensigtsmæssigt gribes an.
3. Støtte arbejdet med implementeringen i de respektive uddannelser bl.a. ved at informere relevante instanser.

Politisk opbakning

Centret har været i dialog med embedsmænd i de tre SafeComm-amter om, hvordan vi bedst og mest hensigtsmæssigt opnår lokal, politisk opbakning til gennemførelsen af uddannelsesplanen. Embedsmændene anbefaler en skriftlig henvendelse til amtsborgmestrene og amtsrådene.

2. Videreuddannelserne

Der har i foråret været afholdt indledende møder med DPU i København med henblik på indarbejdelse af selvmordsforebyggende undervisning i masteruddannelsen i Sundhedspædagogik.

Derudover har der været kontakt til Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved hhv. Århus Universitet og Syddansk Universitet i Odense i forbindelse med den sundhedsfaglige kandidatuddannelse, som bl.a. udbydes til sygeplejersker, ergoterapeuter og fysioterapeuter.

Fælles for de tre ovennævnte uddannelsesinstitutioner er, at de er meget positive over for undervisning i selvmordsforebyggelse, som de finder yderst relevant. Dog har de som helt nye uddannelser i høj grad brug for at finde deres egne ben, før de planlægger ændringer i studieordningerne.

3. Efteruddannelser/kursusvirksomhed

Forelæggelse for undervisere og Inspirationsforum

Som opfølgning på den såvel internt som eksternt evaluerede pilotprojektundervisning igangsat af Center for Selvmordsforskning i samarbejde med Undervisningsministeriet og afholdt i 1999 – 2000, har der i januar og februar 2002 været holdt møder for hhv. undervisere på pilotprojektkurserne og deltagere i Inspirationsforum vedrørende udvikling af undervisningsmoduler i selvmordsforebyggelse. Inspirationsforum blev i sin tid nedsat som tænketank i forbindelse med pilotprojektundervisningen og er nu afviklet. Møderne har resulteret i udarbejdelsen af to rapporter: ”Undervisernes anbefalinger til fremtidige kurser” og ”Inspirationsforums overordnede anbefalinger” (se bilag B og C), som danner grundlaget for prioriteringerne i det videre arbejde med kurser og efteruddannelse.

Regionale centre

I forbindelse med tiltrædelse af uddannelses- og udviklingskonsulenten, har der med hvert af de tre forebyggelsescentre været afholdt møder, hvor uddannelsesplanen er blevet præsenteret. Uddannel-

sesplanens intention, herunder tanken om oprettelse af regionale centre, er blevet forelagt og diskuteret med forebyggelsescentrene, uden at det hidtil har været muligt at finde en brugbar model. Dette kan skyldes flere forhold: bl.a. at centrenes primære arbejdsområde er det kliniske arbejde, og at to af centrene har været belastede af hhv. sygdom og flytning (Odense) og forestående nedskæring (København).

Arbejdsgruppe

Af uddannelsesplanen fremgår, at repræsentanter fra de regionale centre planlægges at indgå i en arbejdsgruppe sammen med Center for Selvmordsforskning. Arbejdsgruppen har til opgave at udarbejde, tilrettelægge og revidere kursustilbud på landsplan. Da der som beskrevet ovenfor endnu ikke er fundet en model for oprettelse af regionale centre, har det endnu ikke været muligt at nedsætte en arbejdsgruppe.

Centret har som en konsekvens heraf besluttet at nedsætte en bredt sammensat arbejdsgruppe af fagpersoner inden for selvmordsforebyggelse.

Kommissorium for arbejdsgruppe til udarbejdelse, tilrettelæggelse og revision af kursustilbud i selvmordsforebyggelse på landsplan er under udarbejdelse.

Efter drøftelser i Inspirationsforum og Referencegruppen har Center for Selvmordsforskning besluttet især at prioritere efteruddannelse for følgende faggrupper: yngre læger, privatpraktiserende læger, ansatte i psykiatrien, psykologer, sygehuspersonale på de somatiske afdelinger, social- og sundhedsassistenter og -hjælpere, politifolk og falckreddere, klub- og fritidspædagoger, folkeskolelærere, præster og frivillige.

På Referencegruppens 9. møde blev det besluttet at prioritere efteruddannelseskurser for personale, der arbejder med risikogrupper. Følgende risikogrupper blev nævnt, men også andre grupper kan komme i betragtning: psykisk syge, misbrugere, institutionsanbragte og indsatte i arresthuse og fængsler, udsatte børn og unge samt ældre.

Inspiration fra Norge

Efter uddannelses- og udviklingskonsulentens deltagelse i det norske Vivat-kursus "Førstehjelp ved selvmordsfare" i april 2002, har centret besluttet at afprøve kurset i Danmark.

Ifølge de norske erfaringer får både deltagere med og uden forkundskaber stort udbytte af kurset, som især bliver vellykket, hvis der er tale om en bred tværfaglig deltagersammensætning. Det har derfor også vist sig, at kurset er særdeles velegnet som arbejdspladsrelateret kursus til arbejdssteder med mange faggrupper. Kurset, der løber over to hele dage, er såvel holdnings- og handlings- samt vidensorienteret. Det omfatter bl.a. videocases, holdningsdiskussioner, statistik, identificering, risikovurdering, interventionsmodel og rollespil. Flere danske fagpersoner inden for selvmordsforebyggelse har vist interesse for kurset, og enkelte har allerede deltaget i Vivats kurser i Norge.

Efteruddannelseskursus for privatpraktiserende psykologer

Centret har indgået et samarbejde med Dansk Psykolog Forening om afholdelse af et to-dages efteruddannelseskursus for privatpraktiserende psykologer. Formålet med kurset er dels at opkvalificere privatpraktiserende psykologer inden for selvmordsforebyggelse, dels at tilskynde til dannelse af lokale netværk, da det er tanken at udbyde kurserne på amtsbasis. Centret er p.t. ved at indgå aftale med mulige undervisere.

4. Undervisere og undervisningsmateriale

Underviserdatabase

Med henblik på oprettelse af en underviserdatabase, hvor rekvirenter på forespørgsel kan blive henvist til relevante undervisere, er der sendt tilmeldingsskema til tidligere pilotprojektundervisere og andre undervisere, som har beskæftiget sig med selvmord eller nært beslægtede emner. Indtil dato har 21 undervisere tilmeldt sig.

Undervisningsmateriale vedrørende efteruddannelser/kursusvirksomhed

Vi er blevet opmærksomme på, at der kan opstå problemer med ophavsret i forbindelse med udvikling og offentliggørelse af undervisningsmateriale. Derfor har UNI*C og COPY DAN været kontaktet for afklaring af problemstillinger omkring rettigheder og copyright af det undervisningsmateriale, som skal være tilgængeligt for undervisere tilknyttet databasen via Center for Selvmordsforskningens hjemmeside.

Bibliotek

Center for Selvmordsforskning er påbegyndt oprettelse af eget bibliotek med henblik på en styrkelse af vidensformidling om selvmordsadfærd og -forebyggelse til såvel undervisere, studerende, forskere og andre interesserede.

5. Handleplaner i gymnasieskolen

Der er indledt samarbejde med konsulenter fra Kræftens Bekæmpelse med henblik på iværksættelse af handleplaner i gymnasiet. Projektet er en afprøvning af Kræftens Bekæmpelses tiltag inden for sorg- og krisebearbejdning for elever og lærere i folkeskolen. Der vil blive gennemført prætest på i alt 6 gymnasier. Til dato er der afholdt prætest på 1 gymnasium.

B. Planer for arbejdet frem til 1. august 2003

1. Grunduddannelserne

Forsøgs- og udviklingsarbejde

Alle institutioner som har fået tilsendt ansøgningskema i maj 2002 vil efter sommerferien blive tilskyndet til at søge om penge til igangsættelse af forsøgs- og udviklingsarbejde i 2. runde, der har ansøgningsfrist 15. september 2002.

Med 5 institutioners tilkendegivelser om at søge penge til september, håber vi i efteråret 2002 og foråret 2003 at få gennemført forsøg med selvmordsforebyggende undervisning på følgende grunduddannelser: social- og sundhedsuddannelserne, sygeplejerskeuddannelsen, pædagoguddannelsen, folkeskolelæreruddannelsen og folkesundhedsvidenskab.

Følgegruppe

Den nedsatte følgegruppe afholder sit første møde d. 14. august, og vil herefter løbende kommentere og støtte arbejdet med forsøgsundervisning og implementering.

Seminar i foråret 2003

I marts 2003 vil repræsentanter fra de øvrige grunduddannelser anført i uddannelsesplanen blive inviteret til et seminar lig det afholdte i marts 2002. Det drejer sig om følgende: politi, brandfolk, redere, fængselspersonale, ergoterapeuter, fysioterapeuter, socialrådgivere, journalister, gymnasielærere, præster, psykologer og læger. Herudover vil repræsentanter fra de respektive fagorganisationer blive inviteret.

I lighed med opfølgning på det første seminar vil de inviterede repræsentanter fra ovennævnte grunduddannelser efterfølgende blive tilskyndet til igangsættelse af forsøgs- og udviklingsarbejde med henblik på varig implementering af selvmordsforebyggende undervisning. Der vil ligeledes blive nedsat en følgegruppe i relation til forsøgs- og udviklingsarbejdet, hvortil der i 2003 er afsat kr. 400.000,-.

Politisk opbakning

Der vil i efteråret 2002 blive rettet henvendelse til amtsborgmestrene og amtsrådene i de tre Safe-Comm-amter med henblik på lokal, politisk opbakning til gennemførelsen af uddannelsesplanen.

2. Videreuddannelserne

Der er fortsat kontakt og dialog med videreuddannelserne, herunder Folkesundhedsvidenskab ved Syddansk Universitet i Esbjerg, masteruddannelsen i Sundhedspædagogik ved Danmarks Pædagogiske Universitet i København, Medicinstudiet ved Syddansk Universitet i Odense. Vi afventer beslutninger i det tidlige efterår mht. indgåelse af kontrakter om afholdelse af undervisning på de nævnte uddannelser.

3. Efteruddannelser/kursusvirksomhed

Regionale centre

Der vil fortsat blive arbejdet på at finde en model for oprettelse af regionale centre.

Arbejdsgruppe

I løbet af efteråret 2002 vil der blive nedsat en arbejdsgruppe til udarbejdelse, tilrettelæggelse og revision af kursustilbud i selvmordsforebyggelse på landsplan.

De amtslige udbydere af efteruddannelse vil blive kontaktet med henblik på evt. indgåelse af samarbejdsaftaler i forbindelse med udbud af kurser.

Afprøvning af norsk kursus

I november 2002 afprøves det norske Vivat-kursus i Danmark. To norske kursusledere afholder kursus for 24 danske kursister.

Kurset vil blive holdt for 2 x 12 personer fra hhv. Københavns Amt (bl.a. personer tilknyttet modelprojektet *Profylakse gennem uddannelse, omsorg og vejledning – opfølgen af selvmordstruede patienter i Københavns Amt*) og Områdekantor Rosengård i Odense (herunder personer tilknyttet modelprojektet *Forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord blandt unge i Odense*). Det er tanken herved at efterprøve, om kurset kan være med til at styrke tværfagligt samarbejde i hhv. Køben-

havns Amt og Odense Kommunes områdekontor Rosengård, samt om kurset vil være brugbart i forbindelse med opkvalificering af personer, der deltager i udvalgte modelprojekter.

Efter afprøvning og evaluering af kurset vil der blive taget stilling til Vivat-kursets fremtid i relation til den danske uddannelsesplan.

Efteruddannelseskursus for privatpraktiserende psykologer

Der vil senest i foråret 2003 blive afprøvet et to-dages kursus for privatpraktiserende psykologer.

Efteruddannelseskurser for andre faggrupper

Centret planlægger at udvikle og afprøve efteruddannelseskurser for bl.a. plejehjems personale, pædagoger og folkeskolelærere, som hhv. arbejder med risikogrupperne 'ældre' og 'udsatte børn og unge'.

4. Undervisere og undervisningsmateriale

Underviserdatabase

Der vil blive oprettet en intern database over tilmeldte undervisere. Centret vil løbende arbejde på en udbygning af databasen ved at opfordre fagpersoner inden for selvmordsforebyggelse til at indgå i centrets korps af undervisere.

Undervisningsmateriale

Centret vil igangsætte afprøvning og udvikling af undervisningsmateriale og indgå skriftlige aftaler med rettighedshaverne hertil med henblik på publicering via centrets hjemmeside.

Temadag for undervisere

Der er planlagt temadag for underviserne i forlængelse af det 3. årsmøde for selvmordsforskning, 21. november 2002.

Temaet er: "Hvor går den etiske grænse for, hvad man kan tillade sig som underviser, når emnet er 'selvmord' og 'selvmordsforsøg'?" som oplæg til erfaringsudveksling og diskussion underviserne imellem.

Hjemmeside

Der vil blive arbejdet intensivt med udbygning af centrets hjemmeside, herunder adgang til forskningsbaseret undervisningsmateriale for undervisere tilknyttet databasen og oprettelse af intranet.

Bibliotek

Center for Selvmordsforskning fortsætter oprettelse af eget bibliotek.

5. Handleplaner i gymnasieskolen

Efter afholdelse af prætest på yderligere 5 gymnasier vil der blive udfærdiget en evalueringsrapport med anbefalinger til det videre arbejde.

Oversigt over vedlagte bilag:

Bilag A

Notat om seminar i selvmordforebyggende undervisning for uddannelsesansvarlige på grunduddannelserne og repræsentanter fra de respektive fagorganisationer, 4. – 5. marts 2002, Hotel Hesselet

Bilag B

Undervisernes anbefalinger til fremtidige kurser

Bilag C

Inspirationsforums overordnede anbefalinger, fremkommet på mødet d. 01.02.2002